

دانشگاه کاشان

دانشکده علوم انسان

گروه علوم تربیتی

پایان نامه

جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد در رشته علوم تربیتی گرایش برنامه ریزی درسی

عنوان:

بررسی نحوه ارزشیابی عملکرد تحصیلی دانش آموزان مقطع متوسطه شهرستان کاشان

اساتید راهنما

دکتر محمد امینی

و

دکتر علی یزدخواستی

به وسیله

الهام پیرصنعان

مرداد ۱۳۸۹

دانشگاه کاشان
دانشکده علوم انسانی

بسمه تعالی

تاریخ:
شماره:
پوست:

مدیریت تحصیلات تکمیلی دانشگاه

صورتجلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد

نام و نام خانوادگی دانشجو: الهام پیر صنعتان
شماره دانشجو: ۸۶۲۳۵۱۰۲۰۲

رشته: آموزش: برنامه ریزی درسی
دانشکده علوم انسانی

عنوان پایان نامه: بررسی نحوه ارزشیابی عملکرد تحصیلی دانش آموزان مقطع متوسطه در شهرستان کاشان

تعداد واحد پایان نامه: ۴
تاریخ دفاع: ۱۳۸۹/۵/۱۰

این پایان نامه به مدیریت تحصیلات تکمیلی به منظور بخشی از فعالیتهای تحصیلی لازم برای اخذ درجه کارشناسی ارشد ارائه می گردد. دفاع از پایان نامه در تاریخ ۸۹/۵/۱۰، مورد تأیید و ارزیابی اعضای هیأت داوران قرار گرفت و با نمره $\frac{17.5}{20}$ به عدد $\frac{17.5}{20}$ و با درجه بسیار خوب به تصویب رسید. محمد رسول
اعضاء هیأت داوران:

عنوان	نام و نام خانوادگی	مرتبه علمی	امضاء
۱. استاد راهنما	دکتر محمد امینی	استادیار	
۲. استاد راهنما	دکتر علی یزدخواستی	استادیار	
۳. متخصص و صاحب نظر دانشگاه	دکتر عباس شکاری	استادیار	
۴. متخصص و صاحب نظر دانشگاه	دکتر عباس زارعی	استادیار	
۵. نماینده تحصیلات تکمیلی	دکتر سید حسین رسا	استادیار	

مدیریت تحصیلات تکمیلی دانشگاه

آدرس: کاشان - بلوار قطب رواندی
دانشگاه کاشان - دانشکده علوم انسانی
کد پستی: ۵۱۱۶۷-۸۷۳۱۷

تلفن: ۵۱۱۲۳۲۷-۵۱۱۲۳۲۷
دورنگار: ۵۱۱۲۳۲۷
<http://www.kashanu.ac.ir>

تقدیر و تشکر

به پاس تعبیر عظیم و انسانی شان از کلمه ایثار و از خود گذشتگی شان و عاطفه سرشار و گرمای امیدبخش وجودشان که در این روزگاران بهترین پشتیبان است و قلب های بزرگشان که فریادرس است و سرگردانی و ترس در پناهشان به شجاعت می گراید و به پاس محبت های بی دریغشان که هرگز فروکش نمی کند .

آنان که ناتوان شدند تا ما به توانایی برسیم ...

موهایشان سپید شد تا ما روسفید شویم ...

و عاشقانه سوختند تا گرمابخش وجود ما و روشنگر راهمان باشند ...

پدرم

مادرم

استادانم

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	چکیده.....
۳	فصل اول طرح تحقیق.....
۴	۱-۱- مقدمه
۶	۱-۲- بیان مسأله.....
۹	۱-۳- ضرورت و اهمیت تحقیق.....
۱۱	۱-۴- اهداف پژوهش.....
۱۲	۱-۵- سوالات یا فرضیه های تحقیق.....
۱۳	۱-۶- تعریف مفاهیم و واژگان تخصصی.....
۱۵	فصل دوم پیشینه تحقیق.....
۱۶	۲-۱- مقدمه
۱۷	۲-۲- تعریف/تبعین و مفهوم پردازی ارزشیابی.....
۱۹	۲-۲-۱- تمایز و تفاوت ارزشیابی با مفاهیم مشابه دیگر.....
۱۹	۲-۲-۱-۱- اندازه گیری
۲۳	۲-۲-۱-۲- آزمون و ارزشیابی.....
۲۳	۲-۲-۱-۳- سنجش و ارزشیابی.....
۲۵	۲-۲-۱-۴- پژوهش و ارزشیابی.....
۲۸	۲-۲-۱-۵- نظارت و ارزشیابی.....

۲۹ ۲-۱-۶- ارزیابی ارزشیابی
۳۰ ۲-۳- تاریخچه ارزشیابی
۳۵ ۲-۴- اهداف ارزشیابی
۳۶ ۲-۵- رویکرد های حاکم بر ارزشیابی
۳۷ ۲-۶- انواع ارزشیابی
۳۷ ۲-۶-۱- ارزشیابی تشخیصی
۳۹ ۲-۶-۲- ارزشیابی تکوینی
۴۲ ۲-۶-۳- ارزشیابی تراکمی
۴۳ ۲-۷- انواع آزمون ها
۴۳ ۲-۷-۱- آزمون های پیشرفت تحصیلی
۴۳ ۲-۷-۲- پیش آزمون
۴۳ ۲-۷-۳- آزمون های استاندارد
۴۴ ۲-۷-۴- آزمون های وابسته هنجار
۴۴ ۲-۷-۵- آزمون وابسته ملاک
۴۵ ۲-۷-۶- آزمون های عینی
۴۶ ۲-۸- الگو های ارزشیابی
۴۶ ۲-۸-۱- الگوی ارزشیابی هدف مدار
۴۸ ۲-۸-۲- الگوی ارزشیابی هدف - آزاد
۵۰ ۲-۸-۳- الگوی اعتبار سنجی
۵۲ ۲-۸-۴- الگوی ارزشیابی مبتنی بر مدافعه

- ۵۳ ۵-۸-۲-الگوی ارزشیابی اجرای عمل (تبادلی).
- ۵۵ ۶-۸-۲-الگوی ارزشیابی خبرگی وانتقادهنری.
- ۵۶ ۷-۸-۲-الگوی ارزشیابی مشارکتی.
- ۵۷ ۸-۸-۲-الگوی ارزشیابی ناهمخوانی.
- ۵۹ ۹-۸-۲-الگوی ارزشیابی سیپ.
- ۶۰ ۱-۹-۸-۲-ارزشیابی زمینه.
- ۶۲ ۲-۹-۸-۲-ارزشیابی درونداد.
- ۶۳ ۳-۹-۸-۲-ارزشیابی فرایند.
- ۶۴ ۴-۹-۸-۲-ارزشیابی بروندادیادمحصول.
- ۶۶ ۹-۲-ابزار های ارزشیابی کمی.
- ۶۶ ۱-۹-۲-آزمون شفاهی.
- ۶۷ ۲-۹-۲-آزمون های کتبی یامداد-کاغذی.
- ۶۷ ۱-۲-۹-۲-سوالات چند گزینه ای.
- ۶۸ ۲-۲-۹-۲-سوالات صحیح یا غلط.
- ۶۹ ۳-۲-۹-۲-سؤالات کامل کردنی.
- ۶۹ ۴-۲-۹-۲-سؤالات جور کردنی.
- ۶۹ ۵-۲-۹-۲-تست امور متناسب.
- ۷۰ ۶-۲-۹-۲-سؤالات انشایی.
- ۷۰ ۱۰-۲-نرم ها.
- ۷۱ ۱-۱۰-۲-نرم های سنی.

۷۱۲-۱۰-۲- نرم های کلاسی
۷۲۳-۱۰-۲- نرم های درصدی
۷۲۴-۱۰-۲- نرم های استاندارد
۷۳۱۱-۲- موانع و محدودیت های ارزشیابی کمی
۷۴۱۲-۲- ارزشیابی کیفی
۷۴۱-۱۲-۲- تعریف ارزشیابی کیفی
۷۵۲-۱۲-۲- ویژگیهای ارزشیابی کیفی
۷۵۱-۲-۱۲-۲- پویایی
۷۷۲-۲-۱۲-۲- کیفیت
۷۸۳-۲-۱۲-۲- عملکرد گرایی
۸۰۴-۲-۱۲-۲- فرایند محوری
۸۲۵-۲-۱۲-۲- همه جانبه گرایی
۸۴۳-۱۲-۲- ابزارهای ارزشیابی کیفی (توصیفی)
۸۴۱-۳-۱۲-۲- پروژه
۸۶۲-۳-۱۲-۲- مشاهده
۸۸۳-۳-۱۲-۲- سیاهه رفتار
۸۹۴-۳-۱۲-۲- خود ارزیابی
۹۱۵-۳-۱۲-۲- کارپوشه
۹۳۶-۳-۱۲-۲- آزمون های عملکردی
۹۴۷-۳-۱۲-۲- آزمون کتبی عملکردی

۹۵رابطه ارزشیابی و برنامه درسی.....	۲-۱۳
۹۷پیشینه تحقیقات انجام شده.....	۲-۱۴
۹۷پیشینه تحقیقات انجام شده در ایران.....	۲-۱۴-۱
۱۰۳تحقیقات خارجی.....	۲-۱۴-۲
۱۰۷جمع بندی.....	
۱۰۹فصل سوم روش تحقیق.....	
۱۱۰مقدمه.....	۳-۱
۱۱۰جامعه آماری.....	۳-۲
۱۱۱نمونه آماری و روش نمونه گیری.....	۳-۳
۱۱۱حجم نمونه.....	۳-۴
۱۱۲روش پژوهش.....	۳-۵
۱۱۳ابزار اندازه گیری.....	۳-۶
۱۱۵مقیاس درجه بندی پرسشنامه.....	۳-۶-۱
۱۱۵تعیین روایی و پایایی ابزار اندازه گیری.....	۳-۶-۲
۱۱۶روش اجرا.....	۳-۷
۱۱۶شیوه تجزیه و تحلیل آماری.....	۳-۸
۱۱۷فصل چهارم یافته های تحقیق.....	
۱۱۸مقدمه.....	۴-۱
۱۱۹آمار توصیفی.....	۴-۲
۱۲۹آمار استنباطی.....	۴-۳

۱۳۹ فصل پنجم خلاصه یافته ها، بحث و نتیجه گیری
۱۴۰ ۱-۵- مقدمه
۱۴۰ ۲-۵- بحث و نتیجه گیری
۱۴۸ ۳-۵- محدودیت های پژوهش
۱۴۹ ۴-۵- پیشنهادات اجرایی
۱۵۰ ۵-۵- پیشنهادات پژوهشی
۱۵۱ فهرست مراجع
۱۶۷ پیوست ها

فهرست جدول ها

عنوان	صفحه
جدول شماره ۱-۲ جدول مقایسه ارزشیابی و اندازه گیری.....	۲۲
جدول شماره ۲-۲ جدول مقایسه ارزشیابی و تحقیق.....	۲۷
جدول شماره ۳-۲ جدول مقایسه ارزشیابی و ارزیابی.....	۳۰
جدول شماره ۱-۳ توزیع سوالات پرسشنامه بین سوالات تحقیق.....	۱۱۴
جدول ۱-۴ میانگین و انحراف استاندارد نمرات فرایند محور بودن ارزشیابی از نظر دبیران و دانش آموزان	۱۱۹
جدول ۲-۴ میانگین و انحراف استاندارد نمرات تقویت مشارکت و مهارت های گروهی از طریق ارزشیابی از نظر دبیران و دانش آموزان.....	۱۲۰
جدول ۳-۴ میانگین و انحراف استاندارد نمرات ایجاد رقابت های مثبت و سازنده از طریق ارزشیابی از نظر دبیران و دانش آموزان.....	۱۲۱
جدول ۴-۴ میانگین و انحراف استاندارد نمرات هماهنگ بودن ارزشیابی متناسب با اهداف درس مختلف از نظر دبیران و دانش آموزان.....	۱۲۲
جدول ۵-۴ میانگین و انحراف استاندارد نمرات تقویت مهارت های فکری پیشرفته از طریق ارزشیابی از نظر دبیران و دانش آموزان.....	۱۲۳
جدول ۶-۴ میانگین و انحراف استاندارد نمرات فرایند محور بودن ارزشیابی از نظر دانش آموزان دختر و دانش آموزان پسر.....	۱۲۴

- جدول ۴-۷ میانگین وانحراف استاندارد نمرات تقویت مشارکت و مهارت های گروهی از طریق ارزشیابی
از نظر دانش آموزان دختر و پسر ۱۲۵
- جدول ۴-۸ میانگین وانحراف استاندارد نمرات ایجاد رقابتهای مثبت و سازنده از طریق ارزشیابی از
نظر دانش آموزان دختر و پسر ۱۲۶
- جدول ۴-۹ میانگین وانحراف استاندارد نمرات هماهنگ بودن ارزشیابی متناسب با اهداف دروس
مختلف از نظر دانش آموزان دختر و پسر ۱۲۷
- جدول ۴-۱۰ میانگین وانحراف استاندارد نمرات تقویت مهارتهای فکری پیشرفته از طریق ارزشیابی از
نظر دانش آموزان دختر و پسر ۱۲۸
- جدول ۴-۱۱ نتایج آزمون t در مقایسه میانگین نمرات دبیران و دانش آموزان در مورد فرایند محور بودن
ارزشیابی ۱۲۹
- جدول ۴-۱۲ نتایج آزمون t در مقایسه میانگین نمرات دبیران و دانش آموزان در مورد تقویت مشارکت
و مهارتهای گروهی از طریق ارزشیابی ۱۳۰
- جدول ۴-۱۳ نتایج آزمون t در مقایسه میانگین نمرات دبیران و دانش آموزان در مورد ایجاد رقابت های
مثبت و سازنده از طریق ارزشیابی ۱۳۱
- جدول ۴-۱۴ نتایج آزمون t در مقایسه میانگین نمرات دبیران و دانش آموزان در مورد هماهنگ بودن
ارزشیابی متناسب با اهداف دروس مختلف ۱۳۲
- جدول ۴-۱۵ نتایج آزمون t در مقایسه میانگین نمرات دبیران و دانش آموزان در مورد تقویت مهارت
های فکری پیشرفته از طریق ارزشیابی ۱۳۳
- جدول ۴-۱۶ نتایج آزمون t در مقایسه میانگین نمرات دانش آموزان دختر و پسر در مورد فرایند محور بودن
ارزشیابی ۱۳۴

- جدول ۴-۱۷ نتایج آزمون t درمقایسه میانگین نمرات دانش آموزان دختر و پسر در مورد تقویت مشارکت و مهارت‌های گروهی از طریق ارزشیابی ۱۳۵
- جدول ۴-۱۸ نتایج آزمون t درمقایسه میانگین نمرات دانش آموزان دختر و پسر در مورد ایجاد رقابت های مثبت و سازنده از طریق ارزشیابی ۱۳۶
- جدول ۴-۱۹ نتایج آزمون t درمقایسه میانگین نمرات دانش آموزان دختر و پسر در مورد هماهنگ بودن ارزشیابی متناسب با اهداف دروس مختلف ۱۳۷
- جدول ۴-۲۰ نتایج آزمون t درمقایسه میانگین نمرات دانش آموزان دختر و پسر در مورد تقویت مهارت های فکری پیشرفته از طریق ارزشیابی ۱۳۸

فهرست شکل ها

صفحه

عنوان

شکل شماره ۱-۲- الگوی ارزشیابی سیپ..... ۶۵

فهرست نمودارها

صفحه	عنوان
۱۱۹	نمودار ۴-۱ میانگین نمرات دانش آموزان ودبیران در متغییر فرایند محور بودن ارزشیابی.....
۱۲۰	نمودار ۴-۲ میانگین نمرات دانش آموزان ودبیران در متغییر تقویت مشارکت ومهارتهای گروهی از طریق ارزشیابی.....
۱۲۱	نمودار ۴-۳ میانگین نمرات دانش آموزان ودبیران در متغییر ایجاد رقابتهای مثبت وسازنده از طریق ارزشیابی.....
۱۲۲	نمودار ۴-۴ میانگین نمرات دانش آموزان ودبیران در متغییر هماهنگ بودن ارزشیابی متناسب با اهداف دروس مختلف.....
۱۲۳	نمودار ۴-۵ میانگین نمرات دانش آموزان ودبیران در متغییر تقویت مهارت های فکری پیشرفته از طریق ارزشیابی.....
۱۲۴	نمودار ۴-۶ میانگین نمرات دانش آموزان دختر و پسر در متغییر فرایند محور بودن ارزشیابی.....
۱۲۵	نمودار ۴-۷ میانگین نمرات دانش آموزان دختر و پسر در متغییر تقویت مشارکت ومهارتهای گروهی از طریق ارزشیابی.....
۱۲۶	نمودار ۴-۸ میانگین نمرات دانش آموزان دختر و پسر در متغییر ایجاد رقابتهای مثبت وسازنده از طریق ارزشیابی.....
۱۲۷	نمودار ۴-۹ میانگین نمرات دانش آموزان دختر و پسر در متغییر هماهنگ بودن ارزشیابی متناسب با اهداف دروس مختلف.....

نمودار ۴-۱۰ میانگین نمرات دانش آموزان دختر و پسر در متغیر تقویت مهارت های فکری پیشرفته

از طریق ارزشیابی ۱۲۸

چکیده

سنجش ورزشیابی، همواره یکی از مهم ترین دغدغه ها و اولویت های نظام های آموزشی در کشورهای مختلف جهان بوده و هست. چرا که این کارکرد می تواند به گونه ای مستند، عینی و علمی درجه موفقیت هر نظام آموزشی را در مسیر ایجاد تغییرات مورد نظر در رفتارهای یادگیرندگان و نیز تحقق اهداف و مقاصد اصلی خود نشان دهد. بنابراین با عنایت به نقش و اهمیت ارزشیابی، این پژوهش به عنوان یک تحقیق توصیفی - پیمایشی تلاش کرده است تا به بررسی و مقایسه معیار های حاکم بر ارزشیابی در مقطع متوسطه از دیدگاه دبیران و دانش آموزان مقطع مذکور بپردازد. با استفاده از روش نمونه گیری تصادفی طبقه ای تعداد ۶۰۰ دانش آموز (۳۶۰ دانش آموز دختر و ۲۴۰ دانش آموز پسر) و با استفاده از جدول کرجسی و مورگان تعداد ۲۵۰ دبیر (۱۱۰ مرد و ۱۴۰ زن) انتخاب گردید.

ابزار اندازه گیری این پژوهش، یک پرسشنامه محقق ساخته با طیف لیکرت است که ۲۷ سوال آن بر مبنای پیشینه نظری و معرفتی حاکم بر ارزشیابی برنامه های درسی، تنظیم و تدوین شد. نتایج حاصل از این پژوهش در دو سطح آمار توصیفی و آمار استنباطی (آزمون t) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. مجموعاً یافته های حاصل از این پژوهش نشان داد که اگرچه هر دو گروه دبیران و دانش آموزان مقطع متوسطه بر روی مولفه های «فرایند محور بودن ارزشیابی» و «تقویت مشارکت و مهارت های گروهی» ارزشیابی در مقطع متوسطه اتفاق نظر دارند، ولی در زمینه مؤلفه های «ایجاد رقابت مثبت و سازنده از طریق ارزشیابی» و «هماهنگ بودن ارزشیابی با اهداف دروس مختلف» و «تقویت مهارت های فکری دانش آموزان از طریق ارزشیابی» میان دیدگاه های دبیران و دانش آموزان متوسطه تفاوت معناداری وجود دارد. همچنین تحلیل و مقایسه نتایج این تحقیق

درزمینه مقایسه دیدگاه های دانش آموزان دختر و پسر نشان داد که میان آنها درزمینه مولفه های «تقویت مشارکت و مهارت های گروهی از طریق ارزشیابی» و «ایجاد رقابت مثبت و سازنده از طریق ارزشیابی» تفاوت معنا داری وجود دارد.

کلمات کلیدی: ارزشیابی، عملکرد درسی، مقطع متوسطه، ارزشیابی فرایند، دبیران متوسطه.

فصل اول

طرح تحقیق

۱-۱- مقدمه

سنجش و ارزشیابی، میزان اثربخشی^۱ و کارایی^۲ برنامه های درسی و آموزشی، همواره یکی از مهم ترین دغدغه ها و اولویت های نظام های آموزشی^۳ در کشور های مختلف جهان بوده و هست. چرا که این کارکرد^۴ می تواند به گونه ای مستند، عینی و علمی درجه موفقیت هر نظام آموزشی را در مسیر ایجاد تغییرات مورد نظر در رفتارهای یادگیرندگان و نیز تحقق اهداف و مقاصد اصلی خود نشان دهد.

در واقع مجموعه هزینه های فراوانی که نظام های آموزش و پرورش در ابعاد مختلف منابع سازمانی منجمله منابع انسانی، مادی، مالی و زمانی متحمل می شوند منطقاً ایجاب می کند که روش ها و شیوه های عقلانی و مناسبی نیز مورد استفاده قرار گیرد تا میزان مثر ثمر بودن این هزینه ها مشخص گردد. به این دلیل است که در مجموع کارکرد ها و مراحل برنامه ریزی آموزشی و درسی مرحله ارزشیابی^۵ به عنوان یکی از اساسی ترین کارکردها مطرح می باشد.

در آموزش و پرورش سنتی، ارزشیابی به عنوان آخرین حلقه فرایند یاددهی-یادگیری تلقی می شود که در پایان دوره آموزشی برای جدا کردن دانش آموزان با توانایی یادگیری متفاوت به کار می رفت. اما امروزه ارزشیابی بخش جدایی ناپذیر فرایند یاددهی-یادگیری به شمار می رود که همراه با آموزش و در ارتباط تنگاتنگ با آن، به گونه ای مستمر انجام می گیرد و به جای تاکید بر طبقه بندی دانش آموزان و مقایسه آنان با یکدیگر، هدایت یادگیری آنان را مد نظر قرار می دهد.

^۱ -effectiveness

^۲ - efficiency

^۳ - evaluational systems

^۴ - function

^۵ - evaluation